sen 10 mynge. [illegible] proletaarinar, negedegtii!

Buriaad-Mongol ΥNEN

BK(b)P-iin Buriaad-Mongol Obkoomoi ba BMASSR-ei Verxoovno Seveedei Preziidiymei oorgan.

№ 101 (2741)
1939 onoi
Mai
5
Çetveerg

16-daxi zilee garna
ULAAN-YDE goorod
BMASSR

Myneederei noomerto:

Bolьşeviig xeblelei yder mandag!

Ceexiin naçaalьnig—rabkoor.

Buriaad-Mongol respyyblikiin byxii kolxozniguudta, Kiirovei neremzete kolxoozoi kolxoozniguudai xandalgiin bişeg.

Buriaad-Mongoloi xelenei alfaviid ba pravopisaaniin yndehenyyd.

„XEBLEL XADAA YDERΘΘR BIŞE, XARIN ÇAASAAR URGAXA JOHOTOI,—ENE XADAA MANAI PAARTIIIN TON XURSA BA TON XYSETEI ZEBSEGENЬ MYN“ (STAALIN).

„Xeblel bolbol obrazcoovo kommuunanuudai amzaltanuudtai byxii detaaliaaranь tanilsuulan, tedenei amzaltiin şaltagaanuudiiji, tedenei azaxiin dyrşeliiji şinzelen, nygөө talahaa, „kapitaliizmiin tradiicanuudiiji“, zilbarilan xelebel, anaarxi, looderniçalga, zuramgyi zaidal, spekyliaaciiji ysedөөr yleen baigaa, tiime kommuunanuudiiji „xara doskaada“ gargan, socialiis baiguulaltiin zebsegeer slyziilxe johotoi“ (Leenin, soç. soor., t. XXII, niuur 456).

„Xeblel bolbol өөriingөө, өөrtөө xeregtei xelen dere, yderbyri, çaasbyri xydelmerişen angitai paartiiin xөөreldedeg, gansaxan le zebseg myn. Paarti ba angiiin xoorondo dyxoovno utaha tatagşa zebseg, eneenhee ondoo tiime ujan apparaad geze priroododo ygei jym. (BKP(b)-ein XII sjeezdiin stenografiiçeska otçood, niuur 53).

BOLЬŞEVIIG XEBLELEI YDER MANDAG!

Main 5—Bolьşeviig Xeblelei yder. Tus praazdnig xadaa leeninske—staalinska „Praavdiin“ tyryyşiin noomeroi garhan yderiiji temdeglen yngergegdedeg baina. Bolьşeviig „Praavdiin“ ba byxii manai xeblelei istoori—ene xadaa aguujixe Kommuniis paartiiin istoori bolno. Xeblel—manai paartiiin ton xursa, ton xysetei zebsegenь myn. Ene bolbol, oktiaabriiin urda teexi baiidaanuudtaş, grazdaanska dainai gal dylenei sorobxiizo baihan ziinyydteş, manai oronoi aradai azaxiin hajale hergeen bodxoogdozo baihan, tere berxetei xyşer ziinyydteş ba staalinsko aldarta tabanziinyydei yjedeş ugaa jixe roolь bejelyylhen baina.

Leenin—Staalinai paartiaar xytelberiilegdegşe, bolьşeviig xeblel bolbol xursa ygiingөө dylөөr, aradai daisadiiji xodo sorjodog jym; yrgen maassada kommuniis soznaaniiji nebteryylen, tedeniiji kommuniizmiin aguujixe idein tylөө temeselde, Maarks—Engelьs—Leenin—Staalinai ilagdaşagyi znaami doro, zagsaana.

Suuta soveed arad—olomiliion unşagşad, rabselьkoornuud, zurnaliistnuud bolbol ene yderiiji zil byri praazdnovalza, xehen xydelmerlөө xaraza yzedeg, bejelyylxe zoriilgonuudtaa beledxen zagsadag baina.

Soveed Sojuuzai araduudai aguujixe olonacionaalьna byle bolbol өөriingөө xeblelde duraldag, tereniiji segnedeg ba omogorxon unşadag baina.

Zygөөr, bolьşeviig xeblelei yderiiji temdeglexe baixadaa, aimaguudai ba respyblikaanskaş gazeedyydei xydelmeridexi dutuu dundanuudiiji xarangyigөөr yngerөө haa, ton buruu bolxo baigaa. Manai „Buriaad-Mongol Ynen“ gazeedei xydelmeridөş baga bişe dutuu dundanuud baihiijnь mederen temdeglexe şuxala.

„BKP(b)-ein Istooriiin Xuriaangii Kyyrsiin“ xeblegden garalgatai daşaramduulan, partiina propagaandiiji emxidxen tabixa tuxai“ paartiiin Centraalьna Komiteedei istoriiçeska togtool xadaa bideneer mynөө xyrter yşөөl xysed bejelyylegdeze şadagdaagyi baina. Ene xadaa bidenei ton jixe dutagdal bolno. Raioonuudta, kolxoozuudta, predprijaatinuudta yngergegdehen, unşagşadai konfereencenyyd, soveşçaaninuud deere, manai gazeedei dutuu dundanuud tuxai ton zybөөr kriitikelhen ba ynete duradxalnuudiiji oruulba.

Bolьşeviig xeblelei ene ziiei praazdnig bolbol istoriiçeska XVIII sjeezdiin hyyleer, yngergegdeze baina. Ene uşar xadaa gazeedyydei xydelmerilegşedei xariuusalgiiji byri deeşenь yrgene.

BKP(b)-ein XVIII sjeezd bolbol byxii oronoi urda, bolьşeviig xeblelei xydelmerilegşedei urda ton xariuusalgata ba xyndete zoriilgonuudiiji tabiaa. Tus zoriilgonuudiiji xyndetelgөөr bejelyylxiin tylөө, xydelmerlөө şinedxen tabixa, byri energiiçneer, byri oroldostoigoor ba organizoovannoor xydelmerilxe johotoibdi. Azalşan maassatai barisaa xolboogoo yrgedxexe, rabselьkoornuudai zergiiji urguulan yrgedxexe ba tedende yderbyriin tuhalamza xangaxa. Rabselьkoornuudai dundahaa erximyydiiji xeblelei xydelmerilde debzyylxe.

Bolьşeviig xeblelei xydelmerilegşed, rabselьkoornuud bolbol Leenin—Staalinai paartiida, aguujixe voozdь nyxer Staalinda ba socialiis exe orondoo xizaarlaşagyi preedanne baina.

Bide, xeblelei xydelmerilegşed, rabselьkoornuud bolbol aradai daisadai ylegdelnyydiiji xoggyigөөr ygeixexiin tylөө temesexe johotoibdi.

Xeblelei xydelmerilegşed ba bolьşeviig xeblelei xysete aarmi—rabselьkoornuud bolbol өөhediingөө kvalifikaaciiji yrgexiin tylөө temesexe johotoi.

Nyxedyyd, bolьşeviizmiiji şudalja!

Manai bolьşeviig xeblel bolbol aldarta staalinska xytelberi doro xydelmeriine,—ene aguu jixe zoliiji gazeed byxen, xeblelei xydelmerilegşe byxen, rabselьkoor byxen, өөhediingөө erxim xydelmerlөөr xariuulxa johotoi.

„,...Ideine razbrood xadaa paartiiin dotoodiin azabaidalai xarakteerne çertaanь baihan yjede, paartiiin bil bolzo baigaa yjede,—ene yjede, paartiiin urda baihan zorilgonuudai ceepьdexi ba zvenoonuudai ceepьdexi gol zorilgo ba gol zvenoonь niiteorodoi legaalьna bişe gazeediiji baiguulga bolhon baina. Jyyndeb? jaaxadaab gexede, tere yjiin ysloovido, gansa le niiteorodoi legaalьna bişe gazeedeer damzuulan, tere too tomşogyi olon kryzooguud ba organizaacanuudiiji nege byxeli bolgon xolbolduulxa, ideine, taktiiçeska jediinstviin ysloovilji beledxexe ba eneegeeree, bodoto paartiiiji baiguulxiin tula fyndaamentiiji baiguulxa şadabaritai, tiime paartiiin xysed bolhon jadrooji bil bolgozo bolxo baigaa“. (Staalin, „Leniniizmiin asuudalnuud“, 9-dexi izdaani, niuur 61).

Ceexiin naçaalьnig — rabkoor

...nai socialiis exe oronoi ...anovcuud, xydelmerişed, ...eerne-texniiçeske xydel...egsed, slyyzeşçener bolbol ...eviig xeblelei xuudaha... deere bişegdehen politii..., teoretiiçeske, azaxiin ba ...materiaalnuudiiji unşa...tedeeniiji şudalan oilgozo, ...iingөө politiiçeske obra...niiiji deeşelyyldeg baina. ...oron soo ba xiliin saa...olzo baigaa sobiitinuudtai ...deer damzuulan tanilsa...sinzedeg baina. Ene xa...ronoigoo jabuulza baigaa politiiçeske, ekonomiiçes...busad xemzeejabuulga...iinь zybөөr oilgoxo, myn ...ei bejelyylgede ton ak...ar xabaadalsaxa argabai... olgono.

...hee, bolьşeviig xebleliiji ...g baixahaa gadna, teree...uudahanuud deere bişeg...derhee yderte yrgededeg ... Manai „Buriaad-Mongol ...gezeedei rabkoor—Ulaan ...Gosparoxoodstviin sydo...nino zavoodoi Ulaantug...doboibosoruulxa ceexiin ...ьnig nyx. Boorzov D. S. ...ceexiingee xydelmeriiji ...hainaar jabuulza, polit...oigoo ulaan tugiiji ab...aina. Tere xadaa manai ...te hajaşagai bişedeg bol...zaluu rabkoor baibaş, ...eviig xeblelei xydelmeri...iivna xabaadalsaxa—ene ...g zorilgiiji zybөөr oil... ba bejelyylze exilhen

... D. S. Boorzovoi bişe... materiaalnuudiinь kon-kreetne faaktnuudaar, toonuudaar bajan, şine şine amzaltanuudiiji tuilalgada uriaalhan baidag. Nyxer D. S. Boorzov bolbol yiledberiiin komandiir baihan tula, yiledberi deeree neilieed syleegyi xydelmeridег baibaş, sylөө sagiiji olozo, manai „B.-M. Ynen“ gazeedei redaakcada jireze, өөriingөө bişehen statьjaa, şine şine sobiitinuud tuxai, ene yjede jamar asuudalnuudiiji gol bolgon bişexe tuxai ba busad olon asuudalnuudaar beseede xedeg, zybşeldeg, regyliaarna bişedeg baina.

Rabkoor nyx. Boorzov D. S. xadaa xydelmerişedei dundahaa yiledberiiin komandiir—ceexiin naçaalьnig bolgogdon debzyylegdehen baigaa. Tere xadaa ceexjee Gosparoxoodstvodo tyryy ceex bolgoo. Enenь—ynen sexe xydelmeriiin ba zyb xytelberiiin rezylьtaad myn. Nyxer Boorzov D. S. bolbol, „B.-M. Ynen“ gazeedei liinieer, hajaxan Gosparoxoodstvodo yngergegdehen, rabkoornuudai soveşçaani deere „—bide partiina ba partiiina bişe bolьşeviigyyd bolbol bolьşeviig xeblelei xydelmeride aktiivnaar xabaadalsaza, paartiina ene xysen tyges zebsegei tuhalamzaar şine şine amzaltanuudiiji tuilaja, kaadrnuudiiji xymyyzyylje—„geze omogtoi bajartaigaar xelehen baina.

Nyxer Boorzov xadaa byri aktiivnaar xydelmerilxe, urgaxanь labtai.

C. Dor.

„Azalşadai intereesyydtei zoxilduulan, socialiis stroiji byxezyylxiin zorilgoor, SSSR-ei graazdanuudta zakoonoor garantiirovalagdahan baixanь:

a) ygiin sylөө,

b) xeblelei sylөө,

c) suglaanai ba miitingnyydei sylөө,

ç) yyliciin zagsaal ba demonstraacanuudai sylөө.

Graazdanuudai ene erxenyyd bolbol tipografiinuud, saarhanai zapaas, obşçeestvenne ger, yylice, xelxiee xolboonoi xeregselnyyd ba ene erxenyydiiji bejelyylxe jabadalda şuxala xeregtei materiaalьna, busad ysloovinuudiiji azalşad ba organizaacanuudta olgozo ygelgөөr xangagdaxa baina.“ (Staalinska Konstituuciin 125-daxi statьjaa).

Buriaad-Mongol respyyblikiin byxii KOLXOOZNIGUUDTA!

Jaruuniin aimagai, Ylьdergiin somonoi, Kiirovei neremzete kolxoozoi kolxoozniguudhaa xandalgiin bişeg

Xyndete nyxedyyd!

Aguujixe Leenin—Staalinai paartiiin XVIII sjeezd bolbol kommuniizmda şilzen oroligiin bojevoi programmiiji, manai exe oronoi saaşadaa halbaran badaralgiin programmiiji batalba. Soveed arad bolbol ilagyi voozdь Staalinai istoriiçeska dokladaar ba sjeezdiin togtoolnuudaar zebsegledeze, Gurbadugaar Tabanziilei plaaniiji—gigaant jixe xydelmerinyydei plaaniiji gyisedxexiin tylөө temeselde zagsaad baina. Staalinska xojor tabanziinyyd soo, manai Buriaad-Mongol respyybliike bolbol socialiis azaxiin, kylьtyyriin ba busad byxii halbarinuud deere aixabtar jixenyyd amzaltanuudiiji bejelyylhen baina.

Bide, Kiirovei neremzete kolxoozoi kolxoozniguud xadaa oroldostoigoor huralsahanaigaa ilagyltaadta, bişeg medexegyi bydyylig jabadaliiji (1939 onoi maartiin 14-de) byrin likvidaacalza, saaşadaa huralsaza habnabdi.

Aldarta BKP(b)-ein arbanaima dugaar sjeezd—xojor daxinaa ilagşadai sjeezd bolbol dereevnide ba nacionaalьna respyyblikenyydte, byxii azalşadiiji doloon ziiei dunda huralsala ujalgataar xanduulan, oirin ziinyydte dunda obrazovaaniiai bolgoxo zorilgo tabihan baina.

Azalşadai kylьtyyriiji ulam xygzyylxe tuxai XVIII sjeezdeer tabigdahan zorilgonuudiiji xyndetelgөөr bejelyylxiin tylөө өөhediingөө energiiji yşөө xyseteigөөr erşedxen tabinxabdi. Bidener xadaa ene ziiei mainegenei yderhөө exilen, brigaadanuud, zvenoonuud byriiin dergede hurguulinuudiiji neeze, buriaad-mongol bişegei şine alfaviidiiji—orod alfaviidiiji şudalza, Oktiaabrьska socialiis revolyyciin XXII-doxi oi boltor, bygedeeree byri hain graamotna bolxo ujalga abnabdi. Saaşadaa dunda erdemteinyyd bolxo zorilgo tabinabdi.

Ene ujalga abxatajaa xamta, respyybliikiin eregtei, emegtei kolxoozniguudta ba byxii azalşadta xandaxamnai xadaa bidenei ziişeiji demzen abza, bişeg medexegyiee oiriin sagta usadxan, saaşadaa byri obrozoovanno bolxiin tylөө temesexiiji uriaalnabdi.

Nyxedyyd! Kommuniizmda şilzen oroxiin tylөө, uman uragşaa! Geroiiçeska BKP(b) ba geniaalьna voozdь Staalinaa toiron, byri niagtaar zagsaja!

Leenin—Staalinai paarti mandag!

Aguujixe Staalin mandag!

Kolxoozniguudai daalgabariaar: kolxoozoi tyryylegşe—C. NAIDAANOV. Partoorg — LAMAXAANOV. Komsoorg — T. NAIDAANOV. Kolxoozniguud— DAGBAAJEVA, DORZIIN, COKTOOJEV, CEREENOV, MARBAAJEVA, CEDEENOVA ba busad 23 xynyydei gar tabilgatai.

Moskvaa—Ameerikiin Xolbooto Ştaaduud

Jixe ooped deere yndehelegdehen niidelge

Moskvaahaa exileed, Skandinaavska xaxad aralaar, Islaandiaar ba Grenlaandiaar dairan, Xoito Ameerika teeşe niidelge bolbol staalinska aviaaciin gaixamşag progreessiiji gerelde mete todoor xaruulna. Ene niidelge xadaa manai liioodçiguudai ton bajalig ooped deere ba, agaarai şine zamuudiiji tabixa, şine konstruukciin samolioodudiiji şudalxa talaar, tedenerei berxeşeeltei xynde xydelmeri deerenь yndehelhen baina.

Manai piloodud xadaa Aarktikiin şinzelegdeegyi daida deegyyr niideheniinь ynişji bologyi beze. Gebeş, tende mynөө, regyliaarna xydelze baidag aviacioonno magistraalьnuud olomiangan kilomeetr gazarta bii.

Bidener xadaa Xoito traassuudiiji ezeleed, zapoliaarida niidelgiin ysloovinuudiiji şinzeleed baixadaa, Moskvaahaa seeverne poolius oşoxo reisiiji xeze şadaxa bolhon baibdi. Ene reis ba myn tereşelen nauuçna-şinzelelgiin dreifyjyyşçe staanciiji Aarktikiin ceentrte baiguulalga xadaa Soveed Sojuuzai Geroinuud Çkaalov, Groomov gegşedei, Xoito pooliusiiji damzuulan, Moskvaahaa Ameerikiin Xolbooto Ştaaduudta xyrter gaixamşag niidelgiiji beledxehen baina.

Kokkinaaki bolbol stoliiciiji Daalьna Vostoogtoi xolbohon, syxopyytne traassa deere „Moskvaa" geze samolioodiiji şalgaja yzeed, ene samolioodoi gaixamşag onso baidalda batar naidaza, Atlantiiçeska okeaanai yrgen talmaiji damzuulan Ameerikede niidelge xebe. Kokkinaaki ba Gordijeenko gegşedei zamda uşaraldahan berxeşeelnyydenь bidenerte, ilangajaa liioodçiguudta, oilgomzotoi bajna. Bidener bolbol manai nyxedyyd xadaa soveed liioodçiguudai aldarta tradiicanuudiiji yrgelzelze, dalain talmai daidiiji gol tyleb damzahan, syxopyytne maşiina deere, şine traassaar tolotomo hainaar oşobo geze omogorxonobdi. Bidener bolbol manai nyxedyyd xadaa meteorologiiçeska xatuu xynde ysloovinuudiiji xyndete hainaar dabaza, Ameerikiin erjenyyd xyrter niidebe geze omogorxonobdi.

Soveed liioodçiguudai negeşji niidelgenь slyçaino bişe geeşe. Tedenerei negen byxendenь uridşalan jixe xydelmeri jabuulagdadag.

Leenin—Staalinai aldarta paartiin xymyyzyylhen, soveed oronoi patriooduudta, Vladiimir Kokkinaakida ba Mixaiil Gordijeenkede ynen zyrexenhөө dyleteme xaluun bajarliji xyrgeneb.

Soveed Sojuuzai Geroi
Vodopьjaanov.

STAALINSKA EPOOXIIN GEROINUUD

Vladiimir Konstantiinoviç Kokkinaakiin nerenь manai exe oronoi gazaateeşji xolo suutai jym. Tereenei gaixamşag ynder ba tyrgen xurdan niidelgenyydenş xyn byxende hanagdana. Ene erxim hain liioodçig-novaatorai tusagaar oroldoso, şin zorig, aixa susarxagyi, zyrxelig jabadal xadaa xyn byxende medegdene. 24 çaas 36 minuutiin torşo soo, Moskvaahaa Vlaadivostoogoi raioondo niideze oşolgonь xadaa tereende, byxedeixein aldar soliiji olgohon baina.

V. K. Kokkinaaki bolbol deede pilotaaziin, xynde buligdaşagyi maaster geze medened. Tere xadaa skoorostno xynde bombardiroovşçig deere mioortvo peetliiji delxeide anxa tyryyn xehen baina. Tere xadaa manai liootçiguudhaa egeel tyryyşeer, soveed aviaaciin potoloogiiji yrgedeg ba hyreete bojevoi maşiinanuudai niidelgiijinь xurdadxadag boloo. Tere bolbol Moskvaahaa Tiixi okeaanai erjenyyd teeşe ton bogoninon zamiiji delxei deere egeel tyryyşeer neegee, mynөө, delxein xojor aguujixe derzaavanuudiiji—SSSR ba AXŞ xojoriiji xolbolduulhan, Moskvaahaa şine transatlantiiçeska traassiin piooneerenь boloo.

V. K. Kokkinaaki xadaa Novorossiiska goorodto portovoi şignyyrşenei ygeltei byle soo tyrehen baina. Tere bolbol baga nahanhaa xoişo, tamaxinai plantaacanuud ba vinograadniguud deere batraagaar, gryyzçigeer xydelmerilhen ba çernomoorsko paroxoduud deere jyngaagaar ba matroosoor tamarahan baina. V. Kokkinaaki xadaa 13-taihaa xoişo spoortdo duralhan ba syleetei sagaa booksdo, xynde jyymiiji yrgelgede, jadrooji şidelgede ygedeg baigaa. Tere bolbol Novorossiiskiin sboorno fydbooiьno komaandiin vratаariinь udaan sag soo baihan ba jadrooji tylxilgeer, xoito Kovkaaziin rekoordiiji ezelze baihan baina.

Nyxer Kokkinaaki, 1926 ondo Ulaan Aarmida oşozo, xojor zil bolood, Leningraadska aviacioonno hurguulida elьgeegdehen baigaa. Tere bolbol endehee Boriisoglebske liootno hurguulida oruulagdahan baigaa, tereeniiji 1929 ondo dyyrgee. Ende, nyxer Kokkinaaki BKP(b)-ein zergede oroo hen. Hurguuliaa dyyrgeed, tere xadaa istrebiiteльne aviaacada slyzilhen ba Agaarai-Vojeenne xysenyydei nauuçna-şinzelelgiin instituudte xydelmerilhen baina. V. K. Kokkinaaki bolbol hyylşiin zilnyydte, aviacioonno zavooduudai negen deere liootçig-ispetaateliaar xydelmerilne.

V. K. Kokkinaaki bolbol 1936 ondo Leeninei oordenoor şagnagdahan baina, hyyleerenь yşөө xojor zil bolood—1938 ondo—Moskvaahaa Vlaadivostoogoi raioondo buungyi erxim hain niidelgiin tylөө, tereende Soveed Sojuuzai Gero'n nere zerge olgogdohon ba tereentei Leeninei oorden xojordoxijoo bariuulagdahan baina. 1939 ondo, oronoigoo oboroono şadabariiji byxezyylgiin xeregte amzaltata xydelmeriin tylөө, nyxer Kokkinaaki bolbol Ulaan odonoi oordenoor şagnagdahan baina.

Şine samoliooduudiiji şalgan yzelge xadaa V. K. Kokkinaakiin gol profeessinь bolno. Liootçog-ispetaatelь myn bolxo nyx. Kokkinaaki bolbol zorimgoi hanal bodoltoi ba teoriiiçeske yrgen poznaaniinuudtai baina. V. Kokkinaakiin olojanziin praaktika bolbol ynder masterstvootoi xolbootoi gansal bodomzoto, mergen şadabari xadaa tereeniiji avaariinudhaa arşaalahan uşarnuudiiji baga bişe toolono.

Tiime epizooduudai negeniinь iime baina. Negenta, ybelei exinde, V. Kokkinaaki bolbol morskoi samolioodiiji Moskvaahaa Sevastoopoloodo abaaşaxa gebe. Buungyi niidexe geze şiidee hen. Tere xadaa agaarta өөdөө garaad, darii urda zyg teeşe kyyrs abaa belei. Pogoodo tyrgeneer muudaa hen. Briaanska oi modon deegyyr tereenei niideze jabaxa yjedenь, şuurgan bolzo exilşoo. Maşiinanь, mododhoo deeşee, 30-aad meetrei ynderte jabaza baigaa. Briaanskhaa 20 kilomeetrte, gente nege motooronь baişoo, hyyleerenь baha xojordoxinь arsaa belei. Mylihetehen maşiina xadaa ravnoveesee geeze, oi modonoi şirengiruu toglongyi unaza exilee hen. Өөrilingөө amagalan ba şin zorimgoi jabadaliiji sekyyndedeşji geengyi, nyxer Kokkinaaki bolbol oi modonoi bagaşag talmai deere samolioodoo virtyooznoor buulgazarxioo hen.

Liootçig—ispetaateliaar xydelmerilxe zuuraa, nyx. Kokkinaaki bolbol bojevoi şinenyyd maşiinanuudai potoloogiijinь metodiiçno, yderhөө yder byri, deeşelyylhen baina. Tere xadaa yşөө 1935 ondo, soveed xydelmerişed ba inzeneernyydeer baiguulagdahan, soveed samoliood deere, 14575 meetr ynderte garhan baina. Eneeneilgee hyyleer, nyx. Kokkinaaki bolbol deegyyr niidelgiin, ulasxoorondiin xede xeden rekoordnuudiiji baiguulaa. Tere xadaa deegyyr niidelgiin teexniikiiji istoorio tomo hainaar şudalhan baina.

Xedii zilei urda tee, V. K. Kokkinaaki bolbol skoorostno niidelgiiji duratajgaar erxileze exilee hen. 1937 ondo, V. Kokkinaaki xadaa A. Briadiinskitai xamta, rekoordno skoorostno gaixamşag niidelgiiji 5 miangan kilomeetrte xehen baina. Tere bolbol Moskvaa—Sevastoopolь—Sverdloovsk—Moskvaa geze gigaanta jixe treygoolьnigoor niidehen baina. Tere xadaa 500 ba 1000 kilogramm aşaataigaar ba aşaagyigөөr niidelgiin skoorostiiin, ulasxoorondiin gurban şine rekoordnuudiiji ene niidelgeeree baiguulhan baina.

V. Kokkinaaki ba A. Briadiinski xojor xadaa 1938 onoi xabar, skoorostno xoliin niidelgede beledze exilee hen. Samoliood jyy ygeze şadaxab, tede bygedenь tereenhee yşөө abtaagyi geze, urdanь yngerhen, alas xoliin byxii reisenyyd xaruulaa geze Kokkinaaki toolohon baigaa. Udangyi, V. K. Kokkinaaki bolbol Moskvaahaa Vlaadivostoogoi raioondo niideze oşoxiin tabilga ygexiijinь nyxer Staalinda xandahan baigaa. Ene tabilga ygtehen baigaa. Ijyyniin 27-do, V. Kokkinaaki ba A. Briadiinski xojor „Moskvaa" geze xojormotoorno samoliood deere, Şçoolkovsko aerodroom deerehee өөdөө garaza, Zyyn zyg teeşe kyyrs abaa hen. Staartiin hyyleerenь 24 çaas 36 minuuta bolood, „Moskvaa" geze samoliood xadaa sexe liinieer buungyigөөr 6850 kilomeetr (faktiiçeska—7600 kilomeethee deeşe) niideze, Vlaadivostooghoo 155 kilomeetrei gazarta Spaasska raioondo amagalan buuhan baigaa.

Terel yder, nyxed Kokkinaaki ba Briadiinski bolbol Moskvaahaa xyxiyy telegraammiiji abhan baina. Nyxer Staalin, paarti ba praviitelьstviin xytelberilegşed xadaa manai exe oronoi ynen xybyydiiji, soveed aviaaciin omog sookolnuudiiji, tolotomo ila tanuudtainь daşaramduulan, amarşalhan baina. Tedenerei bişeheniinь:

„Praviitelьstvenne daabariiji tolotomoor dyyrgehenteitnai xamta, taa-riiji xaluunaar amarşalnabdi.

24 çaas 36 minuutiin torşo soo 7600 kilomeethee deeşe, berxetei zamiiji xuşahan, Moskvaa — Xabaarovska—Vlaadivostoogoi raioondo xoorondoxi degroliçeska niidelge bolbol soveedei ba delxein aviaaciin istoorido gaixamşag şine xuudahiiji bişehen baina.

Soveed Sojuuzai azalşad xadaa taanadagaa ilaltaar omogorxonod.

Taanadiiji teberneb di, garnuudiitnai adxan bariabdi".

V. K. Kokkinaakiin xariuusahaniinь: „Amarşalgiintnai tylөө bajarliji xyrgeneb. Exe oronoigoo tuhada, jamarşji daabariiji dyyrgexeer belemdi".

Nege xedii xonood, Moskvaa — Vlaadivostoogoi raioon xoorondoxi niidelgede zoriuulagdahan statьjaa soogoo nyx. Kokkinaakiin bişeheniinь:

„Moskvaa — Vlaadivostoogoi raioon xoorondoxi buungyi niidelgeer xuşagdahan, rasstojaaniiji hainaar medexiin tulada, tereeniiji (rasstojaaniiji) kaarta deere, delxein baruun tala teeşenь yrgelzelyylxe xeregtei. Tiibel, sexe liini bolbol Moskvaa ba Ameerikiin Xolbooto Ştaaduud baruun erje xojoriiji xolbolduulxa baina. Ondoogoor xelebel, xerbee bidener xadaa zyyn-xoişoo bişe, baruun-xoişoo niidee haa, tedii zergiin sag soo niideze, tedii zergiin rasstojaaniiji yngerөө haa, bidener bolbol Ameerikede, xaana-negeteinь—orijentiroovoçno Bostoonoj gy, ali Nьjuu-Ioorkiin şadar buuxa baigaabdi".

V. K. Kokkinaakiin Moskvaadaa busan jireheneinь hyylde, terenei gereinь kabineedei xanada, delxein jixe kaartiiji xaraza bolomoor baigaa hen, tereen deerenь Moskvaahaa xojor zyg teeşee: negeniinь—zyyn xoişoo, Tiixo okeaan deere dyyrehen; nygөөdenь—baruun-xoişoo, Nьjuu-Ioorkiin dyte şadar Xooing-Ailaand geze xaxad aral deere dyyrehen, eli todo liininyyd ilgaran garahan baixa jym. Hyylşiin liini bolbol terenei mynөөdelenь niidelgiin traassiiji temdeglene. Kokkinaaki xadaa Daalьna Vostoog teeşe niidelgiingee hyyidenь eneende darii beledxeze exilehen baina.

V. K. Kokkinaaki bolbol өөriingөө niidelgeer, soveed aviaaciin xygzeltiin istoorido tolotomo xuudahiiji bişehen baina. Zargaltai manai exe oroniiji soloşoruulan, manai aviaaciiji aldarşuulan, staalinska omog sookol, soveed ardai inag xybyyn, tereen tuxai, mynөө delxein byxii xelenyyd deere xelsened.

(TASS).

Soveed xyny ba soveed teexni şine ilalta

Soveed aviaaca bolbol ilaltiiji temdeglene. Isto yzegdөөgyi, skorostnoi b gyi, Moskvaahaa Ameerik ter niidelge dyyrgedee. linska sookolnuud Vla Kokkinaaki ba Mixaiil G jeenko bolbol delxein aguujixe kontineentiiji lantiiçeska bogoni traassa bohon baina. Өөhedliingөө xamşag, bulad şubuun deere, ner bolbol 8 miangan ki tr şaxuu niideze, 22 çaas 5 nuuta soo agaarta jabahan na.

Kokkinaakiin, Briandii xamta, Moskvaahaa Vla toogoi raioondo xyrter nii yngerhen zilei niidelge xyn byxenei paamiatida baihaar baina. Soveed So Geroi Kokkinaaki bolbol linska pitoomec, uladaa, handaa hanaagaa amar xezeedeş uragşaa jabaxii dodog baina. Tiin, ene daxiaadle gigaantska delbe ji zyyn teeşee bişe, myne dөө, xarin baruun teeşee baina. Ene bolbol 23 çaas өөrilingөө samolioodoi liiji, yrgelzedөө bariza, te kyyrseerenь ton zybөөr don jabuulhan baina. Ştyr radiooperaator Gordijeen bol өөrilingөө zoriigon ton hainaar dyyrgeze Ene bolbol өөriingөө kom ta kyyrsiiji ton toocnoor han ba Moskvaada medee jabuulza өөrilingөө app kiiyyçe deere ton narin xydelmerilhen baina. Bo radiostaanciin tyryyşiin noi bolbol maşiinin hee exileed 5 minuuta noi hyylde, efiir soo duul baina. Samoliood ba Mo xojoroi xoorondoxi raad legraafna xolboo bolbol naadta, Şooller, proliivei baihan (SV. Lavreentiin baruun tala) Miskoyy aral re buuxa xyrteren xodo zelze baigaa.

Soveed aviaac şine ilalta

(Soveed Sojuuzai Geroi M. M movtai beseede.)

Moskvaahaa xoito Am xyrter xehen, Vladiimir K naakiin ba Mixaiil Gord kiin tolotomo reis bolbol ei aviacioonno promiş tiin tuilaltanuudai şine talaga, soveed patrioti erelxeg demonstraaxa my no.

Kokkinaaki ba Gordij bolbol mynөө sagai aviac no, egeel erxim konstru nuudai negen myn bol gei Ilьjyyşinei konstrukc riiine maşiina deere ni baina.

MANAI NIIDELGE

Iigeed le, bidener bolbol delxein ugaa jixenyyd xojor oronuudiiji—Soveed Sojuuz ba Ameerikiin Xolbooto Ştaaduudiiji xolbodog ton bogonixon transatlantiiçeska traasaar niidexemnai. SSSR ba AXŞ-gai xoorondo agaarai zam şine liini tabixiiji bidende naidagdahandanь, bajartai ba omogorxoltoi bainabdi. Manai zam deere uşaraxa, jamarşji xaalta ba berxeşeelnyydiiji zailuulxa ba ilaxa baihandaa naidaltaibdi.

Moskvaahaa AXŞ oşodog, agaarai zam xadaa mynөө boltor, ylemze berxeteide toologdodog jym. Iime traassa tabixiin tyryyşiin turşalga xadaa 10 zilei saadtee soveed liioodçig Şestakoovoor ba terenei nyxedyydeer „Soveedyjdei oron" geze xojormotoorti samolioodoor xegdehen baina. 1929 onoi aavgustiin 23-da tere xadaa Moskvaahaa Nьjyy-Ioork teeşe tyryyşiingee reisede mordohon jym. Terenei samolioodoi zamanь Sibiirь, Oxootsko dalai, Veliiki okeaanai Xoito talaar, Kardiiьjeernyyd ba saagaa Ameerikiin Xolbooto Ştaaduudai byxii teritoori deegyyr garhan baina. Marşruudanь 20 miangan kilomeetr utatai baigaa. Manai liioodçiguud bolbol nojaabriin negende Nьjyy-Ioork xyreze, ene zamiiji 70 xonogoi torşo soo getelze garhan baina. Bailgiin sagiiji toolosongyigөөr (ene xadaa xoiood şaxuu baigaa), dunda zişeegeer çasovoi skoorostinь 11 kilomeetr baigaa hen.

Terenhee 7 zil hyylde, SSSR-iiji AXŞ-tai xolbodog agaarai traassiiji Soveed Sojuuzai geroi S. A. Levaneevski tabihan jym. Tere xadaa Loos-Anzelooshoo San-Francisko, Sieetlaь, Noom, Dezniioovoi mis, Tiksi byyxt, Jakuutsk, Krasnojaarsk deegyyr Moskvaa teeşe niidee belei. Ene transpoliaarna seeverne zamai utanь 19 miangan kilomeetr baigaa. S. A. Levaneevskiin niidelgiinь yjede, dunda zişeegeer çasovoi skoorosti bolbol 22 kilomeetr baigaa hen. Byxii marşruud xadaa 39 xonogoi torşo soo—aavgustiin 5-haa sentiaabriin 13 xyrter xaşagdahan jym.

1937 ondo manai yjiin aguujixe liioodçig V. P. Çkaalov bolbol Soveed Sojuuzai Geroinuud nyxed Baidukoov ba Beliakoov gegşedtei xamta, Seeverne poolius deegyyr SSSR-hee AXŞ xyrexe agaarai traassiiji tabiaa hen. Tedener xadaa sexe liinieer 8583 kilomeetr, faktiiçeska 12 miangan kilomeetr rasstojaanida 63 çaas 25 minuuta soo niidehen baina. V. P. Çkaalovai hyylexeerenь, SSSR-hee Ameerike teeşe ene le marşruudaar Soveed Sojuuzai geroinuud nyxed Groomov, Juumaşev ba Daniilin gegşed niidee hen. Tedenerei samoliood xadaa 62 çaas 17 minuuta soo, sexe liinieer 10148 kilomeetr niidee hen, faktiiçeska terenei samolioodoi zam xadaa 11500 kilomeetr bolhon baigaa. Ede niidelgenyydei yjede, dunda skoorostь bolbol 150—160 kilomeetrhee deeşe bişe baigaa.

Seeverne poolius deegyyr SSSR-hee Ameerike xyrter V.P. Çkaalov ba M. M. Groomov gegşedei neehen, agaarai transatlantiiçeska zam bolbol manai stoliiciiji AXŞ-gai tomonuud gooroduudai negen—San-Franciiskotoi xolbodog ton bogonixon zam baihanь xelseengyi baina. Zygөөr, xerbee Seeverne poolius deegyyr Atlantiiçeska okeaanai erjeer, ziseelbel, Nьiuu-Ioork xyrter niidegdedeg baigaa haanь, ene zam xadaa manai niidelgiin traassahaa nelieed uta baixa baina.

Agaarai, manai zam xadaa Moskvaahaa Skandinaavska xaxad aral xyrter oşoxo baina, tendehee bidener bolbol Islaandiin ba Grenlaandiin egeel urda zaxaar, Ameerikiin Xolbooto Ştaaduud teeşe niidexe bainabdi. Manai traassiin utanь 7520 kilomeetr bolxo. Bi xadaa Moskvaa ba AXŞ-ji xolboxo, agaarai ene bogonixon zamaar niidelge tuxai byri ynindөө bodoxo baigaab.

Bidenei ene mynөөderei niidelgiin zoy gyilenь xadaa skoorostь bolno. Bidener bolbol Daalьna Vostoogoi raioondo niidelgiin saghaa Moskvaahaa AXŞ xyrter niidelgiiji xaraalnabdi*). Ene xadaa Moskvaa ba AXŞ-gai xoorondo agaarai sexe xolbooni problemiiji nege syydkiin torşo soo buungyi niidelgeer şiidxexiin argiiji bidende olgoxo baina.

Daalьna Vostoogoi raioon teeşe niidehenei hyyleer, Moskvaa busaad, bi xadaa Moskvaahaa AXŞ xyrter buungyigөөr niidexiiji namda zybşөөrexiin guiltataigaar nyxed Staalin ba Moolotovto xandaa hem. Nyxed Staalin ba Moolotov gegşed namtai uulzaa belei. Nyxer Staalin bolbol minii şine projeekt tuxai duulza, enieebxilhen ba nam teeşe anxaraltaigaar xaraza, „Hainaar bodo, tende xelsyyzebdi" geze xelehen baina.

Bi xadaa maşiinajaa niidelgede beledxeze exilee hem. Ştyrmaan nyxer Gordijeenko, samolioodoi konstryyktor inzeneer nyxer Ilьjyyşin ba maasteer-motorist nyxer Semioonov gegşedtei xamta, zavooduudta oşoxo, oboruudovani, priboornuudiiji şileze abdag ba motooriiji şalgalgi azaglaxaa baigaab.

Hyylexeerenь, praviitelьstvoo bişeg bişeze, Moskvaahaa Ameerikiin Xolbooto Ştaaduud xyrter buungyigөөr niidexiiji namda zybşөөrexiijinь guihan baigaab. Maartiin 5-da zybşөөrel abaa hen.

Inzeneer nyxer Petroovoi xytelberi doro, inzeneernyydei brigaada xadaa maşiiniiji oboruudovalga, aeronavigacioonno oboruudavaniiji taaruulan tabilgiiji exilhen jym. Maşiiniiji, zebsegleliiji ba prodovoolьstviiji beledxelgede xabaadalaxa ilan xydelmerişed ba inzeneernyyd bolbol BKP(b)-ein XVIII sjeezdiin neremzete socialis sorevnovaanida oroldoxo ba ene sorevnovaaniinь aşaar, maşiiniiji beledxelgiin xadaa neleed bogonidxogdohon baina.

Staartiin urda teexi ydernyydte, xeden skorostnoi xolo niidelgiiji xehen bainab. Hyylei treniroovoçno niidelge xadaa apreeliin 18-da xegdehen baina. Moskvaa—Roostov-na-Donyy—Moskvaa marşruudaar 5-6 miangan meetr deegyyr niidee hem. Ene buungyigөөr niidelge xadaa 6 çaasai torşo soo yrgelzelөө belei. Ştyrmaan nyxer Gordijeenko bolbol niidelgede radiooperaatorta ekzamenliiji gaixamşagaar barjhan baina.

Iigeed le, bidener niidexemnai! Byri hajaar, Moskvaa ba Ameerikiin Xolbooto Ştaaduudiiji xolbodog, agaarai normaalьna traassa bolxo, egeel bogonixon ba ton sexe, agaarai şine traassa neexemnai geeşe.

Zamaingaa jixenxi xubida, bidener bolbol Atlantiiçeska okeaan deegyyr 5500-6000 meetr ynderte, kisloroodno maaskanuudaa abangyigөөr niidexe baina. Bidenei boort deere gaixamşag raadiostaanca bii, eneenei aşaar manai orontoi sag yrgelze barisaatai jabaxabdi. Xerbee baatai bolhon buulgiin uşaraa xadanь, bidener xadaa zapasnoi raadiostaanca baiguulza şadaxabdi, ene niidelgede tereniiji ababdi.

Manai maşiina tuxai negexedii yge xeleje. Ene bolbol manai oron dotor myn terenei gazaa teeşji hain medegdene. Ene xadaa—xojormotoorno skoorostnoi monoplaan myn. Ene samoliood bolbol Menz neremzete zavoodoi kon tornyydei zaluu kollek elite soveed konstryykto Ilьjyşinei xytelberi do gaulagdahan baina. Ene tyryyşiin maşiiniiji bi is han ba tereniiji xolo, deere, skoorostьdo nii şalgahan bainab. Maşiin bol minii niydende nar zaruulagdaa hen. Samo aerodinamiiçeska onso şudalhanaa ba gorliuçiin xemzeeji şata damzuulan xeheneigee aşaar, nyxer ba bolbol xolo niidelgii klaasna samolioodiiji baig „Moskvaa" gehen om retei, ene gaixamşag sam bolbol agaarai liininyyd yni udaan slyziilxe baina. jixe Staalinai xytelberi terenei ynen şabinar ba niguudai zaxaar, xeden gan soveed xydelmeri inzeneernyydei azalaar lagdahan, manai aviac promişlennostiin xadaa mynөө iime baina.

BKP(b)-ein XVIII isto sjeezdiin aguujixe togto nuudaar zorigzuulagda dener bolbol niidelgede doxomnai. Bidener xaa nee өөriingөө inag exe өөriingөө aradta, manai jixe bagşa ba xani nyxe linda zoriuulnabdi!

Soveed Sojuuzai G
V. KOKKINAAKI

Moskvaa, Şçioolkovs'kl

*) Tus statьjaa xadaa niidelgehee urid bişegdehen baina.

БМАССР-ын Верховно Соведэй Президиумээр баталагдаба.

[Б]урят-Монголой хэлэнэй алфавит ба правописаниин vндэhэнvvд

1. Бурят-монголой алфавит доро дурсагдаhан 36 узэгvvдhээ байдаг:

Бб бэ	Вв вэ	Гг гэ	Дд дэ	Ее е	Ёё ё	Жж жэ	Зз зэ	Ии и	Йй кратка и	Кк ка
Мм эм	Нн эн	Оо о	Өө өө өө	Пп пэ	Рр эр	Сс эс	Тт тэ	Vv v	Уу у	Фф эф
Хх ха	Цц це	Чч че	Шш ша	Щщ ща	ъ хатуу тэмдэг	ы ы	ь зөөлэн тэмдэг	Ээ э	Юю ю	Яя я

2. Ород хэлэнэй абяануудые тэмдэглэдэг 32 vзэг бу[рят] хэлэндэ тэрэ хэбээрээ хэрэглэгдэдэг ба Hh, Өө өө гурбан vзэг нэмэгдэжэ оробо. Тэрээнhээ гадна Ёё [...]раа vзэг боложо ородог.

Аа — аман, паран, хадаха, адха, уран
Бб — буга, абаха, бодол, бариха, байдал
Вв — верховно, вывод, Владимир, вакса, винт,
Гг — гал, гаргаха, агнаха, аглаг, гашуун,
Дд — далай, дунда, булад, дуран, дошхон
Ее — ерэбэ, ехэ, бэе, ve, эрьехэ
Ёё — хоёр, ёhо, гоё, оёор, оёхо
Жж — ажалшан, жэжэ, аржагар, жажалха, жэл
Зз — газар, зоримгой зоригтой, колхоз, зун
Ии — инаг, илдам, хори, хилэ, морин
Йй — аймаг, байралха, нойр, сайка, майка
Кк — колхоз, кино, акт, пункт, ударник
Лл — алдар, альбом, лампа, лаб, оролдохо
Мм — намар, амарха, мал, машина, амбаар
Нн — нэрэ, ан, унаган, уhан, набтар
Оо — одон, боро, бочко, оодорхо, олигом
Өөөө — хөөрэлдөөн, зөөри, бөөрэ, өөхэн,
Пп — протокол, пvмпэгэр, принцип, Павлов, поезд
Рр — арал, арба, революци, аржагар, тэргэ
Сс — самса, аса, бэгсэргэ, сарбуу, сэдьхэл
Тт — тала, алтан, толгой, совет, темэ
Vv — vгэ, vhэн, дvтэ, дvрбэ, бvдvvн
Уу — уhан, дуран, культура, буруу, урал
Фф — фабрика, Африка, фонд, форт, портфель
Hh — hара, hанал, хуhан, арhан, hалхин
Хх — хада, аха, хэрэг, хюрөө, удха
Цц — центр, Цэдэн, цирк, цинк, принцип
Чч — член, почто, Чита, Чехов, Чэмэд
Шш — шанар, ашаха, бэшэхэ, ашаа, багша
Щщ — совещани, щетко, щетинэ, Щербаков, Щукин
ъ — съезд, разъезд, объем, субъект, объект
ы — харгы, эжы, опыт, ургы, сыр
ь — эрье, артель, ажалынь, сэдьхэл, барьер
Ээ — эрдэм, бэхэ, эхэнэр, бэрхэ, этап
Юю — нюдэн, нютаг, хюмhан, эрьюулхэ, юрэ
Яя — ябадал, мяхан, аяга, маяг, баяр

3. **в, к, ф, ц, ч, щ** vзэгvvд гансал абтаhан vгэнvvдтэ [ө]өрын нэрэнvvдтэ хэрэглэгдэдэг:
валюта, велосипед, вариант, комисси, фабрика, фа[куль]тет, центр, член, совещани, цензура, цикл, Цэдэн, [...]эд, Щукин.

4. **h** vзэг тvбэнгиин абяае тэмдэглэдэг: хуhан. эhэн, [...] уhан.

5. **өө** ба **v** vзэгvvд ород хэлэндэ vгэй байhан абяа[нуудаар]ые тэмдэглэхын тула хэрэглэгдэдэг:
а) хэлэнэй узуурай удаан **о** обяае (хоёроор бэшэгде[дэг]) **өө** узэг тэмдэглэдэг:
мvнөө, өөхэн, өөдэ, өөрөө
б) хэлэнэй узуурай **у** абяае **v** vзэг тэмдэглэдэг:
vhэн, мvрэн, хvн, vхэр, vvдэн.

6. **ы** vзэг бурят хэлэнэй удаан **и** аялганиие ба абта[hан] vгэнvvдтэ **ы** абяае тэмдэглэдэг:
бvхы, харгы, зvгы, опыт, вывод.

7. **е, ё, ю, я,** vзэгvvд йотировалагдаhан аялгануудые [тэмд]эглэдэг ба хашалганай зөөлэрэлгэдэ хэрэглэгдэдэг:
е (йотированна э)— ехэ, эрье, ерэхэ, лектор, директор
ё (йотированна о)— хоёр, хёрхо, ёhо, оёхо, гоё
ю (йотированна у)— юрэ, нютаг, нюдэн, юбка, юрэнхы
я (йотированна а)— ябаха, хяра, аяга, яяр, яhан.

8. **й** vзэг дифтонгонуудта ба географическа нэрэнvvдтэ [хэр]эглэгдэдэг:
[ц]айл, ой, бээлэй, сайка, май, Нью-Йорк.

9. Бурят алфавидта абяа тэмдэглэдэггvй vзэгvvд ородог:
ъ (хатуу тэмдэг)—гансал абтаhан vгэнvvдтэ илгаhан [тэмдэг] боложо хэрэглэгдэдэг:
съезд, объем, субъект, объект, подъезд.
ь (зөөлэн тэмдэг)—илгаhан тэмдэгэй шанартай ба vгын [...] (хойто тээхи vень зөөлэрөөгvй байгаа hаань) ба vгын [...] хашалганай зөөлэрэлгые тэмдэглэдэг:
эрье, альбом, сэдьхэл, эльгэхэ, ахань, барьер.

I. Аялгануудые бэшэхэ дvрим.

10. Аялганууд—хэлэнэй узуурай ба vзvvрэй болоод [...] гурбан ондоо байдаг. Нэгэ vгэ соо тэдэнэр холил[до]жо ородоггvй (абтаhан vгэнvvдтэ энэ дvрим хамаада[гvй]) ба эрсэ аялганууд аляантайншье бэшэгдэдэг:

[аял]ганууд:	тvргэн	удаан	дифтонгонууд
[хэлэнэ]й узуурай	а, я, о, ё, у	аа, яа, оо, ёо, уу	ай, ой, уй
[хэлэнэ]й vзvvрэй	е, э, v	еэ, ээ, өө, еө, vv	эй, vй
[эр]сэ	и, ю	ии, ы, юу	—

11. [...]эхин vедэхи бэшэ аялгануудые бэшэхэ дvрим.

[...]э vгын [...]vедэ:	хойгуурхи vенvvдтэнь бэшэхэ:	жэшээ:
[...] ай, я, [...]уу, уй	а, аа, ай, я, яа, уу	наран, гааhан, аймхай, ямар, няаха, уран, дуулаха, хурдан, уняар, утаан, даруулха
[...]е, еэ, [...], v, vv, [...]й	э, ээ, эй, е, еэ, өө, еө, vv	нэрэ, ээрсэг, мvхэреөн, бээлэй, vгэ, vvлэн, хvдөө
[...], ой, [...]ёо	о, оо, ой, ё, ёо, уу	долоо, оодон, ойлгомжо, ёhо, хёрхо, горьё гоёохо
[...]ии, [...]ы	урда дурсагдаhан vзэгvvд орохо	инаг, нютаг, иимэ

12. удаан уу vзэгhөө хойшо vенvvдые бэшэхэ дvрим:

хэрбээ		хойгуурхи vенvvдтэнь бэшэхэ:	жэшээ:
vгын эхин vедэ	hvvлээрэнь		
о, оо, ой, ё, ёо	уу	а	оруулха, бодуулха тоолуулха

13. Удаан аялганууд дабхараар бэшэгдэдэг:

аа — удаан а : хаалга, баабгай, бараан, аажам, аарса
уу — удаан у : бууха, уула, уурал, сарбуу, уужам
ээ — удаан э : ээм, ээлэхэ, ээрэхэ, хээрэ, бээлэй
оо — удаан о : гоожохо, боолто, бороон, оодон, долоо
vv — удаан v : vvртэхэ, бvдvvн, бvглvv, vvдэн, vзvvр
өө — удаан ө : мvнөө, өөдэhэн, өөнтэг, өөхэн, бөөрэ
ии — удаан и : иинитэ, иимэ, тиимэ, иигэхэ, тиигэхэ
яа — удаан я : hургууляар, уяа, яаралтай, аяар, яажа
еэ — удаан е : эдеэн, энеэдэн, vнеэн, бvлеэн
ёо — удаан ё : гоёохо, долёохо, морёор, оёор
еө — удаан еө: хvхеөн, зөөреө, тvхэреөн
юу — удаан ю : нюуса, эрьюулхэ, нюур, элюур

14. Ургы, харгы, зvгы гэхэ мэтэ vгэнvvдтэ hvvлшиинь аялган ы vзэгөөр бэшэгдэдэг:

15. Йотировалагдаhан аялгануудай урда тээнь зэргэлhэн аялганууд илгаhан тэмдэгээр hалгаагдадаггvй:

баяр, бааяха, ve, бэе, уяха.

16. Сохилтогvй vенvvдэй тодо бэшэ аялганууд бvхы глагольно формонуудта vлдэдэг. Гансал **л, р** хоёрой хойно захирhан формодо ба глаголой vгын хоёрдохи vедэ бэшэгдэhенhээ бэшэндэ гээгдэдэг:

аба—абаха, абаhан; хальтара—хальтарха, хальтарhан; ерэ—ерэhэн, ерэбэ.

Ажаглалта: л, р vзэгvvдээр дvvрэhэн идхаhан формодо байhан глаголой hууринуудай хойно аялган бэшэгдэдэггvй:

гара—гарга, оло—олго.

17. Нэрын hуурнhаа гараhан глаголнуудта ялган бvхы ушарта хэрэглэгдэдэг. Гансал hуурнин hvvлшын аялганай урда **р, л** байhан ушарта хэрэглэгдэдэггvй:

аяга—аялгала—аягалха; хада—хадала--хадалха; нэрэ—нэрлэхэ; дэрэ—дэрлэхэ; тала—таллаха.

18. Нэрын hуурида ба нэрэhээ гараhан vгэнvvдтэ **р, л, м, б** хашалгануудай хойно тодо бэшэ аялгануудые бэшэхэгvй:

малгай, hамган, нарhан, баабгай, талмай, таhархай.

19, Vгын эхиндэхи ба vгын тvрvvшин vеын тодобэшэ **э. и** хоёрые „эрэ“, „эмэ“ vгөөр илгажа бэшэхэ: „эрэ“ vгэдэ ба нюурай тvлөөнэй нэрэнvvдтэ **и** бэшэхэ ба „эмэ“ vгэдэ **э** бэшэхэ:

эрэ, элирvvлхэ, бэшэг, шэнэ, бэлшэр, жэл, жэжэ, би, ши, илдам, инаг.

20. Эхин vеын - **v** — **vй** vзэгvvдэй хойноhоо удаан аялгануудhаа —ӨӨ,—ЕӨ хоёрые бэшэхэ:

гvрөөhэн, vхэрөө, хvхеөн, vhөө.

Хоёр vгэ иигэжэ бэшэгдэдэг: гvзээн, vеэлэ.

21. Удаан **vv** vзэгэй хойно удаан аялгануудhаа - **ээ**, - **еэ** бэшэгдэдэг:

vvдээр, дvvдээ, дvvеэн, хvvеэн.

22. Тvргэн **v** vзэгэй хойно зөөлэрvvлhэн хашалгануудаар эхилhэн vенvvдтэ удаан -өө бэшэгдэдэг ба саашаданьээ бэшэгдэдэг. Тиигээд **v** vзэг эхин vедэ аад лэ vгын hvvлдэ **и** байгаа hань—еө бэшэгдэдэг:

хvлеэхэ, бvлеэн, тvлеэн, vнеэн, хvдэлмэреө.

Гурбан vгэ иигэжэ бэшэгдэдэг: тvхеөрхэ, хvхеөхэ, тvхэреөн.

23. Vгын анхан hуурида **л, н** vзэгvvдей хойно -ги,-гёо vенvvдые бэшэхэ ба бэшэ ушарнуудта **-я, е, ё** бэшэхэ:

унги, ангир, хонгёо, булгиха, шэнги, арьялса, эрье, хvvебэ.

II. Хашалгануудые бэшэхэ дvрим.

24. Сарбуу, асуудал, соносхол, сохом, сохо, сасуу, сараа, санха, салмаад гэхэ мэтын vгэнvvд **с** vзэгөөр бэшэгдэдэг.

25. Хvнэй нэрэнvvдтэ **ц, ч, с, ш** хэрэглэгдэдэг:

Цэбэг, Чойжол, Шагдар, Содном.

26. Зөөлэрhен хашалганууд бэшэг дээрэ vгын hvvлдэ ба зөөлэрөөгvй vеын урда **ь** (зөөлэн тэмдэгээр) гv, али йотировалагдаhан аялганаар тэмдэглэгдэдэг:

гарьха, сэдьхэл, энеэдэн, барюулха, долёохо, артель, моринь.

АЖАГЛАЛТА: 1. Йотировалагдаhан аялганай урда ь (зөөлэн тэмдэг) илгаhан тэмдэгэй шанартай:
эрье, карьера, бурьяха, эрьюулхэ, барьюулха.
2. Зөөлэрhен хашалгантай vеын урда зөөлен тэмдэг табигдадаггvй:
hалхин, талхи, тархи, булгиха.

27. Хаагдаhан vгын хойно дуугvй **п, к. т** бэшэгдэхэгvй, **—б, г, д** бэшэгдэдэг:

дабтаха, удха, агта, алаг, адха.

28. Хашалганууд hолигдодог:
л—р тармуул —тармуур
д—з досоом —зосоом
б—м зэбсэг —зэмсэг
с—д тус —туд

III Абтаhан vгэнvvдые бэшэхэ дvрим.

29. Интернациональна ба ород vгэнvvд, советизмнvvд ба өөрын нэрэнvvд (нэрэ, обог, г. м.) ород орфографяар бэшэгдэдэг (аялганай тааралдалгые баримталдаггvй, сохигдоhон аялганууд нэгэ vзэгөөр тэмдэглэгдэдэг ба зэргэлhэн хашалганууд тэрэ янзаараа бэшэгдэдэг):

коммунист, колхоз, социализм, касса, бюллетень, жюри, бригадир, трактор, Иванов, Цэрэмпэл, Чэмэд, Содном.

АЖАГЛАЛТА:-ий,-ия,-ский,-ская гэhэн hvvлнvvдээр дvvрэhэн обог ба нэрэнvvд нэрын падеждэ ородоор бэшэгдэhэитэй адли байха ба сэхэбэшэ падежнvvдтэ тэдэ hvvлнvvн сохигдоhон hууриин аялганиие дахажа богони аялганаар бэшэгдэдэг:

Александровская—Александровская, Александровскоhоо, Александровскотой; Василий—Василий, Василиhаа, Василитай.

30. Географическа нэрэнvvд оршуулагдадаггvй ба ородой орфографяар бэшэгдэдэг (-ция,-ния гэhэн hvvлтэй vгэнvvд -ци,—ни hvvл абажа бэшэгдэдэг). Тиигээд нарицательна нэрэнvvдhээ ба тэрээндэ хамаадаhан тодорхойлолгонуудhаа гараhан географическа нэрэнvvд бухыгөөрөө оршуулагдадаг:

Нэгэ талаhаа, Крым хахад арал (полуостров Крым), Крымскэ хахад арал (Крымский полуостров), Польша, Германи, Франци, Африка, нvгөө талаhаа—Хара далай, Сагаан далай, Номгон океан (Тихий океан), Хойто-Американска Холбоото Штадууд (Северо-Американские Соединенные Штаты), Баруун Европа, Урда Америка.

31. Абтаhан vгэнvvдэй hvvлшын дуугvй **т, к** болбол нэрын падеждэ тэрэ хэбээрээ бэшэгдэдэг ба vгын хубилалгада **д, г** vзэгуудээр бэшэгдэдэг:

кулак—кулагууд, совет—соведэй, пролетариат—пролетариадай

32. Нэрэнvvдэй hvvлдэхи аялганууд ба падежнvvдэй залгалтануудда хи аялганууд hууриин сохигдоhон аялгануудые дахажа бэшэгдэдэг:

экономика—экономико, экономикоор; опыт—опыдоор, тиигээд.
Америка — Америка, Америкэhээ,
Женева — Женева, Женевээр.

АЖАГЛАЛТА: 1. Нууриин ба падежнvvдей hvvлнvvдтэ сохигдоhон hууриин **у** vзэгэй хойно **а** бэшэхэ, тиигээд сохигдоhон **ю** vзэгэй хойно **э** бэшэхэ (-ция,-ния,- я hvvлнvvд энээндэ хамаадахагvй): культура—культура; революция—революци—революциhээ; люстра—люстрэ, люстрэhээ,
2. Эрсэ и vзэг сохигдоhон хадань:

хэрбээ сохигдоhон и vзэгэй урда зэргэлээд байгаа хадань	нэрэнvvдэй hvvлнvvдтэ бэшэхэ:	жэшээ:
а, ё, о, у	а	больница политика
е, э, и, ы	э	теоретическэ критикэ

33. Доро тоологдоhон, абтаhан vгэнvvдэй суффикснууд ба hуулнvvд иигэжэ бэшэгдэдэг:

ород хэлэнэй суффикснууд ба hvvлнvvд	бэшэгдэхэнь:	жэшээ:
-изм	-изм	социализм
-ист	-ист	социалист, марксист
-ность	-ность	партийность
-ство	-ство	единство
-чество	-чество	электричество
-ция	-ци	революци, федераци
-сия	-си	комисси
-ник	-ник	колхозник, ударник
-ец	-ец	стахановец, комсомолец
-ца	-ца	ударница, колхозница
-ка	-ка	доярка
-я	-и	бани
-я (в соб. имен.)	-я	Ваня, Таня
-я	-я	судья
-ер	-ер	комбайнер
-ия	-и	арми, академи
-ий	-и	пролетари, аллюмини
-ие	-и	объединени, совещани
-ье	-ье	варенье
-ой	-ой	областной, простой
-ая (под ударен.)	-ой	мастерской
-ая (неударное)	-о, а	столово

ДА ЗДРАВСТВУЕТ ВОЕННО-МОРСКОЙ ФЛОТ СССР—НАДЕЖНАЯ ОХРАНА МОРСКИХ ГРАНИЦ НАШЕЙ РОДИНЫ!
УЧАСТВУЕМ В 13-Й ЛОТЕРЕЕ ОСОАВИАХИМА КРЕПИТЕ ОБОРОНУ СССР!

БМАССР-ын Верховно Соведэй Президиумэер баталагдаба.

Бурят-Монголой хэлэнэй алфавит ба правописаниин vндэhэнvv

(Vргэлжэлэл. Эхиниинь гурбадахи нюурта).

34. Абтаhан тэмдэгэй нэрын суффикснууд ород янзаараа vлдэхэ ба тэмдэгэй нэрын hvvлнvvд hууриин сохигдоhон аялгануудые дахуулжа богони аялгануудаар бэшэгдэдэг:

ород хэлэнэй тэмдэгэй нэрын суффикснууд	бэшэгдэхэнь:	жэшээ:
-онн-	- онн -	революционно, комиссионно
-н-	- н -	социальна, ударна культурна, машинна
-ическ-	- ическ -	экономическа, демократическа, коммунистическэ
-истка	-истка	марксистска, антифашистска
-ск-	- ск -	пролетарска, советскэ

35. Абтаhан vгэнvvдэй veын ба vзэгэй богонидхол тэрэ янзаараа бэшэгдэдэг:

ородоор богонидхоhониинь:	бэшэгдэхэнь:
Обком Совнарком СНК УНХУ США	Обком Совнарком СНК УНХУ США

36. **Д**ефисээр бэшэгдэдэг абтаhан сложно vгэнvvд тэрэ янзаараа бэщэгдэдэг:

марксизм-ленинизм, машинно-тракторна.

37. Ород ба бурят vгэнvvд холбогдожо бэшэгдэhэн ушарта ород янзаар бэшэгдэдэг:

олонациональна, научно-шэнжэлэлгын (хvдэлмэри).

38. Vни абтаhан простой ород vгэнvvд бурядаар хэлэдэг ёhоор бэшэгдэдэг:

пээшэн	сабье
дугаа	доёмхо
сэн	онгоошхо
шэниисэ	ороohон

39. Бvхы абтаhан vгэнvvд бурят vгэнvvдтэ адляар зохилдодог: тиигээд -ь (зөөлэн тэмдэг) vгэнvvдэй hvvлдэ хамаанай, vйлын ба зэбсэгэй падежнvvдhээ бэшэндэ унадаггvй (vгэнvvдэй дунда бухы ушарта байдаг).

артель, артельдэ, артельhээ, артельтэй, тиигээ. артелиин, артелиие, артелеэр.

IV. Падежнvvдэй залгалтанууд.

40. Нэрын падеж (нэгэнэй тоо) залгалта абадаггvй.

41. Хамаанай падеж

а) **-ай,-эй,-ой** залгалтанууд болбол аффрикадуудhаа ба хамарай **н** абяае тэмдэглэhэн узэгhөө бэшэ нэгэ хашалгануудаар дvvрэhэн vгэнvvдтэ хэрэглэгдэдэг:

арад-арадай; хэрэг-хэрэгэй; модон-модоной.

б) **-гай,-гэй,-гой** залгалтанууд болбол **ы** vзэгhөө бэшэ удаан ба сохигдоhон аялгануудаар ба хамарай **н** vзэгөөр дvvрэhэн vгэнvvдтэ хэрэглэгдэдэг:

тахяа-тахяагай; хюрөө-хюрөөгэй; кино-киногой; ан-ангай; дэн-дэнгэй.

в) **н** залгалта болбол **ы** vзэгөөр ба дифтонгонуудаар дvvрэhэн vгэнvvдтэ хэрэглэгдэдэг:

гахай-гахайн; бээлэй-бээлэйн; толгой-толгойн; харгы-харгын; мастерской-мастерскойн.

г)**-ын** залгалта болбол тvргэн **а**ялган, аффрикадуудаар ба хоёр-гурбан хашалгануудаар дvvрэhэн vгэнvvдтэ хэрэглэгдэдэг:

аха-ахын; бэхэ-бэхын; поезд-поездын; социализм-социализмын, метр-метрын; плащ-плащын; врач-врачын; кузнец-кузнецын.

д) **иин** залгалта болбол зөөлэрhэн хашалгануудаар ба **и** vзэгөөр дvvрэhэн vгэнvvдтэ хэрэглэгдэдэг:

hургуули-hургуулиин; автомобиль-автомобилиин; ар-тель-артелиин.

42. Зvгэй падеж

а) **-да,-дэ,-до** залгалтанууд болбол аялгануудаар ба **ж, з, л, м, н, ш** ба хоёр—гурбан зэргэлhэн хашалгануудаар дvvрэhэн vгэнvvдтэ хэрэглэгдэдэг:

аха-ахада; дугаа-дугаада; дvv-дvvдэ; далай-далайда; тираж-тиражда; колхоз-колхоздо; мал-малда; уhан-уhанда.

б) **та,-тэ,-то** залгалтанууд болбол бэшэ хашалгануудаар дvvрэhэн vгэнvvдтэ хэрэглэгдэдэг:

гар-гарта; хэрэг-хэрэгтэ; совет-соведтэ.

43. **Vйлын падеж**

а) **-ые** залгалта болбол тvргэн ба нэгэ, хоёр, гурбан хашалгануудаар дvvрэhэн vгэнvvдтэ хэрэглэгдэдэг:

аха-ахые; нэрэ-нэрые; пункт-пунктые.

б)**-е** залгалта болбол дифтонгонуудаар, сохигдоhон ба удаан аялгануудаар дvvрэhэн vгэнvvдтэ хэрэглэгдэдэг:

нохой-нохойе; кино-киное.

б)**-гые** залгалта болбол хамарай—**н** vзэгөөр дvvрэhэн vгэнvvдтэ хэрэглэгдэдэг:

далан-далангые; дэлэн-дэлэнгые.

г)**-ние** залгалта болбол (тогтууритай ба тогтууригvй)-**н** vзэгөөр,**-и** vзэгөөр ба—ь (зөөлэн тэмдэгээр) дvvрэhэн. Vгэнvvдтэ хэрэглэгдэдэг ба тогтууритай-н vзэгhөө бэшэнь унадаг:

Морин-морние; hургуули-hургуулиие; хvvхэн-хvvхэниие; комисси-комиссиие.

44. Зэбсэгэй падеж

а)**-аар,-ээр,-оор** залгалтанууд болбол (**н** vзэгhөө бэшэ) аялганаар ба (**-и** vзэгэй хойто тээхи тогтууригvй**-н** vзэгhөө бэшэ) хашалгануудаар дvvрэhэн vгэнvvдтэ хэрэглэгдэдэг ба хамарай-**н** vзэгэй, дифтонгонуудай ба удаан аялгануудай хойно-г vзэг табигдадаг:

аха-ахаар; эмээл-эмээлээр; далай-далайгаар; далан-далангаар.

б) **-яар,-еөр,-еор,-еэр** залгалтанууд болбол **и** vзэгэй хойно ороhон тогтууригvй**-н** vзэгөөр,-и vзэгөөр ба -ь (зөөлэн тэмдэгээр) дvvрэhэн vгэнvvдтэ хэрэглэгдэдэг ба **-и,-ин** ба**-ь** hvvлнvvд унадаг:

hургуули-hургууляар; зөөри-зөөреөр; морин-морёор.

45. **Хамтын падеж**

-тай,-тэй,той залгалтанууд болбол бvхы **у**шарта хэрэглэгдэдэг ба тогтууригvй**-н** vзэг vгэнvvдэй тодорхойдолго боложо ороходо **у**надаг:

хvн-хvнтэй; нvхэр-нvхэртэй; поезд-поездтой; пункт-пункттэй; морин-моринтой; хонин-хонинтой и морин-моритой; хонин-хонитой.

46. **Гаралай падеж**

-hаа,-hээ,-hоо,-hөө, залгалтанууд болбол бvхы ушарта хэрэглэгдэдэг ба хамарай**-н** vзэгөөр hvvлтэhэн vгэнvvдэй хойно-г оролсодог:

хада-хадаhаа; hургуули-hургуулиhаа; модон-модонhоо; хvдэлмэри-хvдэлмэриhөө; эмээл -эмээлhээ; социализм - социализмhаа; далан -далангhаа.

47. Нэрэ vгэнvvдэй падежнvvдэй залгалтын таблица.

ПАДЕЖ-НVVД:		тvргэн аялган, 2-3 хашалганаар ба ь (зөөлэн тэмдэгээр) дvvрэhэн vгэнvvдтэ	хамарай н, vзэгhөө бэшэ хашалгануудаар дvvрэhэн vгэнvvдтэ.	дифтонгонуудаар ба удаан аялгануудаар дvvрэhэн vгэнvvдтэ.	хамарай-н, vзэгөөр дvvрэhэн vгэнvvдтэ.
Н.	залгалта	—	—	—	—
	жэшээ	хада, hургуули, социализм	гэр мал	дvv ой	ан
Х.	залгалта	-ын -иин	-ай	-гэй -н	-гай
	жэшээ	хадын, hургуулиин, социализмын	гэрэй малай	дvvгэй ойн	ангай
З.	залгалта	-да	-та -да	-да	-да
	жэшээ	хадада, hургуулида, социализмда	малда гэртэ	дvvдэ ойдо	анда
V	залгалта	—ые,-иие	-ые	-е	гые
	жэшээ	хадые, hургуулиие, социализмые	малые, гэрые	дvvе ойе	ангые
Зб.	залгалта	-аар,-яар,-ёор, -еэр,-еөр.	-аар	гаар	-гаар
	жэшээ	хадаар, hургууляар, социализмаар	малаар гэрээр	дvvгээр ойгоор	ангаар
Хт.	залгалта	-тай	-тай	-тай	-тай
	жэшээ	хадатай, hургуулитай, социализмтай.	малтай гэртэй	дvvтэй ойтой	антай
Г.	залгалта	-hаа	-hаа	-hаа	-гhаа
	жэшээ	хадаhаа, hургуулиhаа, социализмhаа	малhаа гэрhээ	дvvhээ ойhоо	ангhаа

48. Нюурта хамаадаhанай залгалтанууд.

	аялгануудай хойно		хашалгануудай хойно	
	залгалтанууд	жэшээ:	залгалтанууд	жэшээ:
1. нэгэнэй тоо	-мни	ахамни	-ни	номни
олоной тоо	-мнай	ахамнай	-най	номнай
2. нэгэнэй тоо	-шни	ахашни	-шни	номшни
олоной тоо	-тнай	ахатнай	-тнай	номтнай
3.хоюуландань.	-нь	ахань	-ынь -иинь	галынь vнэниинь

АЖАГЛАЛТА: 1. Энэ залгалтанууд ямаршье падежнvvдэй залгалтануудта нэмэгдэдэг;
2. Тогтууригvй н vзэгөөр дvvрэhэн vзэгvvд hvvлшиингээ **н** vзэгы гээдэг ба дээрэ дурсагдаhан залгалтануудай алинииншье абаха: морин—мори—моринь.

49. Өөртэ хамаадаhанай залгалтанууд.

(Падежнvvдэй залгалтануудта нэмэгдэдэг)

падежнvvд	хэрбээ vгын аялганаар ба хашалганаар дvvрээ hаа:	хэрбээ vгын дифтонгонуудаар дvvрээ hаа:
Н	—	—
Х	гаа	нгаа
З	даа	даа
V	аа, яа	гаа
Зб	аа	аа
Хт	гаа	гаа
Г	н	н

50. Частицануудые сугтань ба амяарань бэшэ

Группанууд	бэшэхэнь	
	сугтань:	амяара
а) Удхын сохилтын	-л	лэ
б) Асуудалай	-б	бэ, аал, г
в) Хэлэгшын:		
1) нюурта хамаадаhанай	-б,-ба,-ши,-бди,-т,-та	даа, шуу, hэ бээ, хаяа, ю
2) буса частицанууд	—	бу vгэй
г) Буруушааhанай	-дvй,-гvй	—
ц) Өөрсэгvйн	- шье	

АЖАГЛАЛТА: Туhалагша нэрэ ба дахуул vгэнvvд амяараа бэш

V Дефис хэрэглэлгэ ба vгэнvvдые сугтань ба амя бэшэлгэ.

51. Дабхар өөрынь нэрэнvvдые сугтань бэшэхэ: **Цэрэндулма, Батажаб, Лубсандоржо.**

52. Эблэржэ нэгэ поняти болдог vгэнvvдые су бэшэхэ ба „эрэ", „эмэ", vзэгvvд холилдодог:

уранзохёолшо, vхибvvд, модобэлэдхэл, бутасох ажахы, ажvйлэдбэри, олоннитэ.

53. Холилдон ороhон ород ба бурят vгэнvvдые тэрэшэлэн бэшэхэ:

олодахин, оломиллионно.

VI. Ехэ vзэг хэрэглэлгэ.

54. Текстын тvрvvшын vгын эхин vзэг ехээр бэшэг

55. **Т**очкын, олонточкын, шангадхаhан ба асууh дэгvvдэй **хойноhоо** ороhон шэнэ мэдvvлэлнvvд ехэ vз бэшэгдэдэг.

56. Хоёр точкын **хойноhоо** ороhон хvнэй vгын тv шын vгын эхин vзэг ехээр бэшэгдэдэг.

57. Ехэ vзэгөөр бэшэгдэдэг:

а) Нэрэ, обог, алдар, малай нэрэнvvд;

б) Бvхы географическа нэрэнvvд (городуудай, т нуудай, голнуудай, нуурнуудай, далайнуудай, хадан г.м. нэрэнvvд).

в) Номуудай, газедvvдэй, журналнуудай, колхоз г. м. нэрэнvvд.

г) Улицануудай, талмайнуудай г.м. нэрэнvvд.

д) Центральна учреждениnvvдэй ба организацин богонидхогдоhон нэрэнvvд.

58. **Г**vрэнvvдэй, Союзна ба Автономно республик дай нэрэнvvд бvхыдөө ехэ vзэгөөр бэшэгдэдэг:

Российска Федераци, Белорусси.

59. Гvрэнэй управлениин ба гvрэнэй засагай организацин органуудай нэрэнvvд бvхыдөө ехэ vзэгөөр бэшегдэдэг:

Верховно Совет, Арадай Комиссарнуудай Совет.

60. Сельсоведvvдэй, районуудай, округуудай, обл нуудай нэрэнvvдтэ тvрvvшын vгын эхин vзэг ехээр б дэдэг:

Свердловско область, Нэнэцкэ округ г. м.

61. Һургуулинуудай, предприятинуудай, органи нуудай, учреждениnvvдэй нэрэнvvдтэ тvрvvшын vгын vзэг ехээр бэшэгдэдэг:

Бурят-Монгольско педагогическа инститvvт.

VII. Нэгэ мvрhөө нvгөө мvртэ vгэ абаашалга.

62. Vгэнууд vе vеnvvдээрээ нэгэ мvрhөө нvгөө абаашуулагдадаг.

63. vеын нэгэ аялганhаа байгаа hаа тэрэ аялган vеnvvдhээнь hаладаггvй.

vхэр, vе, бэе.

64. Vзэг урдахи аялганhаан hалдаггvй.

65. Хоёр адли хашалгануудай хойно аялганай h hаань тэдэнэр hаладаг;

Мас-са, комис-си.

66. Гурбан хашалганай зэргэлээ hаа hvvлшынь х ган хойто vедээ оролсодог:

порт-ной

67. Vе vеэрээ богонидхогдоhон vеnvvдээрээ абаа даг:

Нар-ком-прос.

68. Удаан аялганиие тэмдэглэhэн vзэгvvд hалад аадар, мvхэрөөн.

1. зvйл. Буряд-Монгол Автономно Советскэ С листическэ Республика болбол хvдэлмэришэн ба тар най социалистическэ гvрэн мvн.

2. зvил. Бурят-Монгол АССР-ын политическэ hуури болбол помещигvvдэй ба капиталистнуудай гые унагааhанай, пролетариаадай диктатурые дайла hанай, хаанта засагай ба оросои империалистическэ жуазиин национальна дарлалтаhаа бурят-монголой зониие сvлөөлhэнэй ба националистическэ контрре циие бутасохиhоной ашаар урган гараhан ба бех ажалшанай депутаднарай Совет мvн.

3. зvйл. Бурят-Монгол АССР-ын доторхи бv саг болбол ажалшанай депутаднарай соведvvдээр городой, улусай ба деревниин ажалшанай засаг мvн.

4. зvйл. Бурят-Монгол АССР-ын экономическа hэ hуури болбол ажахын капиталистическэ сист усадхажа, vйледбэриин зэбсэг ба хэрэгсэлые эзэмдэхэ vмсые hалган болюулжа, хvниие хvн эксплоатацалха далые vгэй хэhэнэй ашаар батажаhан, vйлэдбэриин ба хэрэгсэлые эзэмдэхэ социалистическэ vмсэ ба а социалистическэ системэ мvн.

Харюусалгата редактор Р. БИМБАЕВ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ. Центросоюзная 19. Телефон редакции: Редактора 3-44. Отв. секретаря — 3-23. сельхоз. отдел — 7-55. • Промотдел — 5—07.

NKMP-llntill tipograafi Glavlit 73